

Dünya Maden Haberleri

Türkiye:

İktisat Vekilimizin Maden tetkikleri

İktisat Vekili Bay Celâl Bayar, Temmuz ayında Balya ve Kütahyada simli kuşun ve linyit madenlerinde bir tetkik seyahati yapmıştır.

Sayın vekil, 28 Temmuzda, Kütahya civarında kurulması düşünülen büyük elektrik santralının ve buna mütemmim diğer endüstri müesseselerinin yerlerini gördükten sonra, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün Seyit Ömer Linyit havzasındaki kampına gelerek evvelâ havzanın 100.000.000 ton mevcudu olduğu tesbit edilen aranmış kısmını dolaşmış, yeraltı işletmelerini, arama ameliyatını ve sondajları tetkik etmiş, kömür ihtiva etmesi pek muhtemel olup ta henüz aranmasına sıra gelmiyen yerler hakkında da izahat almıştır.

Celâl Bayarın Kütahyadakî kömür araştırmaları hakkındaki intibai, birinci sayfamızda kamp hatıra defterinden alınmış bir fotoğrafla tesbit edilmiş bulunmaktadır, iktisat vekilimizin bu notalarında Türkiye Cumhuriyeti maden siyasetinin azmi ve esasları bir daha tebarüz etmektedir.

Kuvarshane bakır madeni

Kuvarshane bakır madeninde işletmeğe geçilmesi kararlaştırılmış ve maden Enstitüce Eti Bank'a devredilmiştir. Eti Bank işletme vaziyetini ve esaslarını tesbit etmek için bir heyet göndermiş ve tetkikata başlamıştır.

Kömür yakan vesait ve teshin aletleri sergisi

İktisat Vekâletinin memlekette odun kömürü yerine maden kömürü ve linyit sarfiyatını artırmak gayesile beynelmilel bir "Kömür yakan vesait ve teshin aletleri sergisi" açacağını ve sergiye iştirak

edecek müesseselere eşya ithal ve naklinde kolaylıklar gösterileceğini geçen sayımızda kaydetmiştik.

16/1/1937 de Ankarada, Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyetinin sergi binasile, binanın önünden ista5yona kadar devam eden sahada açılacak olan bu sergide teşhir edilmesi istenen numunelerin serbestçe ve numunelere istinaden satılacak olan vesaitin de, İktisat Vekilliğinin müsaadesi alınmak şartile, kontenjane bakmadan memlekete sokulması İcra Vekilleri Heyetince kabul edilmiştir. Şark Demiryolları şebekelerinde sergiyi ziyarete gelecekler için % 50 ve teşhire getirecekleri vesait için de % 70 tenzilât yapılacaktır.

Deutsche Levant Line Hamburg, Bremen ve Anvers limanlarından yüklenen ve Devlet Deniz Yolları İdaresi vopurlarile gelenler için de % 50 tenzilât vardır.

Valencia, Barcelon, Marsilya, Genova ve Kompania limanlarından İstanbul limanına vapur işleten kumpanya, yolcu ve eşya navlun ücretlerinden % 20 tenzilât yapmağı kabul etmiştir.

Messagerie Maritime vapur kumpanyası, sergide, eşya teşhiri için geleceklere evrakı müsbite göstermeleri şartile % 30 az ücret alacak ve tam tarife ile nakledeceği eşyayı satılmayıp dönerse meccanen nakledecektir.

Ayrıca Ankara otel ücretlerinde tenzilât yaptırmak, sergi müddetince aletlere sarfedilecek elektrikten az para almak, sigorta ve banka işleri için sergide bir şube bulundurmak, ziyaretçilerle teşhirciler arasında münasebet tesis etmeğe kâfi miktarda tercüman bulundurmak, nakil vasıtaları hakkında mufassal malûmat verebilmek için İstanbuldaki Natta millî seyahat acentalığını vazifelendirmek suretile birçok kolaylıklar daha gösterilmiştir.

Türkiye kömür yakan vesait ve teshin aletleri beynelmilel sergisine alâkadar memleketler resmen davet edilmişlerdir.

Arsiulusal:

Arsiulusal kuarter (dördüncü devir) tetkik kongresi:

Viyanada 1-8 Eylül 1936 tarihinde toplanacak uluslararası kuarter kongresinin programı tebliğ edilmiştir. Kongrede aşağıdaki mevzuda raporlar verilecektir:

1. Eylül celsesinde: Avusturyada dördüncü devir:

G. Götzinger; Avusturya ön mıntakasındaki kuarter,

O. Ampferer; Alp Dağlarında kuarter,

Y. Solch; Avusturya Alplarının Glaziyal - morfolojisi,

H. Hattinger; Avusturya taş devri iskân arazisinin teşekkül tecrübeleri,

A. Kyrle; Avusturyada buz devri adamı,

K. Ehrenberg; Avusturyanın kuarter hayvanat âlemi,

Elise Kofman; Avusturyamn kuarter nebatî âlemi,

Öğleden sonra "Avusturya glasiye devri" sergisinin küşadı.

2. Eylül celsesinde; Avrupa ve bilhassa Alp dağlan kuarterinde stratigrafik, morfolojik, paleontolojik, kablettarih meseleler,

A. Penck; Son glasiye devrinde Avrupanın iklimi,

F. Macbaçek; Glasiye devrinin Alp mıntakasındaki taksimatı,

R. V. Klebelsberg; Alp glâsiyelerinin muhtelif devkleri,

Y. Stiny, Glasiye devri tabakalarının mühendisler için ehemmiyeti,

P. Beck; Alp glasiye kronolojisi tetkiki,

G. Dainelli; Kuarter ve Himalayanın kuarter teşekkülâtı,

A. Reinhard; Alp glasiye devrinin stratigrafisi (Beck ve Penk'e göre),

Y. Knauer, Cenubî Bavyeranın daha eski glasiye devri teressübatı, cenubî ve şimalî Almanya (solucan) glasiye devri,

S. Pawlowski, Karpat ve Alp dağlarında-glâsiyeler,

F. Zeuner; İngiliz ve Fransız pleistosen teşekkülâtının Alman dilevyunu ile mukayesesi,

R. Galon; Aşağı Wayksel mıntakası teressübatı hakkında stratigrafik bir bakış ve komşu mıntakaları dilevyun stratigrafisi,

A. Mirçink; Rusya ovaları Kafkasya ve Hazar Denizi civarları teressübatı arasındaki münasebet,

A. Girmunsky; garbî ve şarkî Avrupadaki kuarter teressübatın zaman birliği (sinkronizasyonu).

4 ve 5 Eylül celsesi; Jeoloji - morfoloji, cümud, stratigraf - paleontoloji - paleoklimatoloji, antropolojiye ait encümen raporları,

Üniversitenin Coğrafya Enstitüsünce jeoloji - morfoloji ve glasiye devri teşekkülâtına ait raporlar,

N. Uchtenecker; "Kar" ve vadi meselesi,

W. V. Senarclens; Grancy, garibi (Orta) Alp-lerde çekilme safhaları,

F. Nupbaum, Şimalî Fransa Jura Dağlarında Alp glâsiyelerinin vücade getirdiği yarıklar

H. Bobek; Ön Asyada glasiye devrindeki buz hudutları,

E. Scherg; Büyük Macaristan vadisinin pelüştesin ve oligosen'i,

J. Budel, Orta Avrupada vadi teşekkülâtı ve periklas (erosyon) un tesiri,

O. Kühn, İtalya yarımadasında deluvyen teressübatı,

D. Jaranoff, Dördüncü devirde Balkan yarımadasındaki tektonik hareketler,

A. Briquet, Garbî Avrupa ve vadilerinin morfolojik tekâmül safhalarına göre dördüncü zaman kronolojisi,

y. Boisse de Black, Massif Central cümudiyeleri hakkında,

N. G. Korner, Orta Asyanın yeni ve eski cümudiyeleri,

W. H. Kobbs; Grönland, arazi tetkikinin neticeleri,

J. Leiviska, izlanda kenar morenleri,

K. Slanar; Kilimancaronun kuarter cümudiyeleri,

M. Sanramo; buz devri iklimi hakkında,

G. Dubois, Deniz ıkuarterİN bazı ıstılahları,

F. V. Kernen, Cümudiye fenomeni (yeni ve eski),

A. Gadomska; Aşağı Weiksel mıntakası eski hayvanatı,

W. Kühnelt; Avusturyanın kuarter devrindeki kavkaalı hayvanları,

A. C. Blanc, Pontus vadisinin dördüncü devir stratigrafisi,

Maria Motte; Macaristanda Monsterienin hayvanat ve iklimi,

Th. Kormos; Macaristand* kuarter -hayvanatın teşekkülü,

H. E. Thalmann; Dördüncü devrin "foraminifer" i,

W. Sukasef; S. S. C. B. pelüstosen'inde nebat âleminin inkişafı,

F. Mühlhofer ve Wettstein; Merkenstein mağarasındaki bazı tabakalar,

E. Beninger; Aşağı Avusturyadaki Gudenus mağarasındaki paleolit teşekkülü,

A. Liebus; Bohemya Gojau nehri vadisindeki cümudiye devri,

Eli.se Hofman; Kablettarih tetkik işinde paleohistolojisinin ehemiyeti, bilhassa yabanî nebatların tavazzuu,

S. Broder; Alpteki en yüksek ve genç paleolit istasyonu olan Potočka mağarası (1700 metre),

H. Mohr; Brunn civarındaki inşaat safhaları ve arkeolojik kültüre ait istintaç,

W. Gromow; S. S. C. B. de dördüncü devrin memeli hayvanları ve insanları,

P. Efimenko; Sovyetler Birliğinde fosillerin tetkik neticeleri.

Raporların müzakere ve tetkiki mümkün merteye az zaman içinde yapılacak, kongre müddetince ve sonra Avusturyanın müzakere mevzularile yakından ilgili yerleri birlikte gezilecektir.

3 Eylülde; Tuna vadisi (Krems ve Göttweig) 'bir gün,

5 Eylül; Viyana civarında Laaer dağları,

6 Eylül; Miksnitz civarında ejderha mağarası,

7 ve 8 Eylül; (loes) balcık mmtakalarından ibaret Avusturyanın başlıklarını ziyaret (Tuna Taya Mârch mıntakalan) iki günde,

9 - 23 Eylül; Şarkî Alp dağları ve tetkilerinde, kongreden sonra, 14 günlük seyahat.

Arsiulusal bakır karteli

Ho Katanga Maden İttihadı maden şirketinin iş raporuna göre, başlıca dünya bakır müstahsillerinden ibaret 1935 senesi martında tesis edilen ba-

kır karteli, bakır istihsalinin lüzumundan fazla olması ve ondan dolayı fiatların inmesi ile muvaffakiyetle mücadelede bulunmuş ve teşekkül lüzumunu ispat etmiştir.

Kartel sayesinde menfi piyasa vaziyeti değişmiş ve fiat istikrar kesbetmiştir. 1/4/1936 tarihinde müddeti biten kartel mukavelesi 1/7/1936 tarihine kadar temdit edilmiştir.

Kartel meseleleri

Arsiulusal çinko kartelinin tekrar teşkilâtlandırılması için devanı eden müzakerelerde bir gelişme kaydedilmekte ise de henüz bertaraf edilemeyen mühim meseleler olduğu görülmektedir. Şimdiye kadar elde edilen malûmattan anlaşıldığı üzere teklif edilen kartelin tesisi dünya istihsalinin % 10 nisbetinde azalmasını intaç edecektir. Çünkü istihsalin istihlâke nazaran çinko müstahsilleri bir iki senedir istihsallerini birçok sebeplerden dolayı azaltmak mecburiyetinde kalmışlardır. Bazı müstahsiller istihsallerini şimdiden mümkün olduğu kadar azaltmış buldukları halde bir kısım da çinko istihsallerini gittikçe artırmışlardır. Kartelin tahakkukuna başlıca mâni de bu vaziyettir.

Afrika:

Kömürden terkibi petrol istihsali teşebbüsleri

Mahrukat Arama İdaresi, senelik raporunda Cenubî Afrika kömürlerinde idrojenasyon tecrübeleri yapılmasını teklif etmektedir. Bu tecrübeler neticesinde müessesenin bazı seçilmiş damarlardan elde edilen kömürden mayi mahrukat istihsali hakkında faydalı netice vereceği umulmaktadır.

Kömür, Afrika mahrukat servetinin başında olup bu madenin işletmesinde yapılacak olan mali yardım millî bir ehemmiyeti haiz olacaktır.

Afrika İttihadının işlenmemiş kömür mevcudu meyanında idrojenasyon, kak ve gaz istihsali gibi endüstrilere elverişli olabilecek damarlar mahdut olduğundan bunların bu endüstriler lüzumu kadar inkişaf etmekten başka maksatlar için işletilmemesi ni ve bu inkişafın bir an evvel tahakkukuna çalışılacaktır.

Kömür işletmesi durumu

Cenubî Afrika kömürleri hakkındaki resmî raporlar, 1936 senesi nisan ayı içinde 66 ocaktan 1.556.081 ton maden istihsal edildiğini göstermektedir. Satılan umum kömür miktarı, kuyunun başında 324.253 İngiliz liralık kıymetle 1.334.093 tondur. 1935 nisanının 985.230 tonuna mukabil bu senenin nisan ayında Cenubî Afrika İttihadı ocaklarından sevk edilen kömür 1.096.563 tonu bulmuştur. Transval sevkiyatı vapurların kömür anbarları ve ihracat için 21.152 ton ve demiryolu ile liman işleri için 18.934 ton ile endüstri ve mahallî sarfiyat için 48.376 ton artmıştır.

6 haziranda hitam bulan hafta içinde yalnız Durban'da muamele gören kömür 14.387 tonu bunker ve 15.200 tonu da hamule olarak 29.587 tona baliğ olmuştur.

Yeni Amalgamated Collieries of S. A. Ltd. şirketi, mayısta 300.024 tonluk bir istihsal yekûnu bildirmiştir. Vereeniging Estates Ltd. şirketinin konturati altındaki ocaklarından 81.979 ton kömür istihsal edilmiştir. Levis ve Marks Grulbu ocaklarının ihracat yekûnu 382.003 tonu bulmuş oluyor.

Cenubî Afrikanın 1935 senesindeki kömür istihsali 14.607.604 tona çıkmış olup 1934 senesi istihsaline nisbeten % 15 bir artış göstermektedir. Kömür ocaklarında çalışan amele sayısı da % 7,1 artmış ve 25.339 dan 28.900 e çıkmıştır. Ameleden 26.608 i zenci 1624 ü Avrupalı ve 668 i Asyalıdır. Ücret miktarı umum istihsal masrafının % 5,4 ünü bulmakta ve 1,39 milyon İngiliz lirası tutmaktadır. Geçen yıl ihra'kiye olarak satılan kömür 1934 dekenden 430.000 ton fazla ise de istihsal şartları gittikçe zorlaşmakta olduğundan ocaklardaki tehlike ve kaza % 46 - 47 fazlalaşmıştır. 1934 senesinde 1000 işçi başına kazadan ölen üç kişi iken 1935 senesinde kazadan ölenlerin miktarı $\frac{5}{100}$ e çıkmıştır. Yalnız Trarisval'deki kömür havzasında kaza kurbanlarının sayısı 78 i bulmuştur.

Almanya:

Sentetik petrolü koruyan talimatnameler

Kontrol ofisinin çıkardığı iki yeni talimatname terkibi petrolün istihsalini artırmağı* istihdaf

etmektedir. Bu talimatnamelerden bir metanolun benzole karıştırılmasını istihdaf etmektedir. Bu talimatnamelerden biri metanolun benzole karıştırılmasını esas tutmakta, diğer de alkol ihtiva etmiyen karbüranların alım, satımını menetmektedir.

Kömür ve linyitten maliyet fiatlarının ehemmiyetli miktarda indirilmesi için de ayrıca tedbirler alınmıştır; şimdiye kadar istihsal masrafları fazlalığı ve ilk teessüs zamanlarında gereken sermayenin çokluğu Almanyada bu endüstrinin umulan sür'atle inkişafına mâni oluyordu.

Ren kuyularında jeotermik derecenin yeniden ölçülüsü

Otuz sene evvel Siegerland ve onun yakınındaki Ren mıntakasının demir ve diğer maden kuyularında jeotermik derecenin ölçmeleri yapılmıştı. 630 ilâ 720 metre derinliklerde yapılan bu ölçmeler jeotermik derecenin 27 m. ve 65 m. arasında tahavül ettiğini göstermişlerdir.

1933 ve 1935 arasında Ren şist mıntakasındaki demir madenlerinde ve maden fabrikalarında 900 ilâ 1155 metreye varan derinliklerde yeni ölçmeler yapıldı.

Jeotermik dereceyi veren formülü sathı arzdan ölçme yerine olan derinliğe P, bu derinlikteki hararete T, sathı arzdaki hararete T' dersek:

$$P$$

diye ifade edilmektedir.

Yapılan bu ölçmeler bu madenlerdeki vasati jeotermik derecenin 45 metre olduğunu gösterdiler. Bu yerlerdeki arz tabakaları devonyen devrine aittir, sahreler de şistli olup bu suretle hararet nakliyetleri de iyidir. Bu nakiliyet karbonatlı demirin ve sülfürlü kurşun ve çinkodan veya kuartzdan mürekkep muhtelit cevherlerin üst amudî damarlarında daha fazladır.

Bazı kurşun - çinko madenlerinde jeotermik derece 74 metre gibi yüksek bir rakam bulmaktadır ki bu da çok büyük derinliklerde bile, hemen hemen hava vermeğe ihtiyaç bırakmamaktadır. Siegerland demir-madeninde de jeotermik derece oldukça yüksektir. Buna mukabil maden suyu menbaları karşısında bulunulduğu takdirde jeotermik derece 23 metreye kadar düşer.

Kömür ihracatı

1936 senesinin birinci beş ayında Almanya-dan 14.702.000 ton kömür ihraç edilmiştir. Bu mik-tardan 11.757.000 tonu maden kömürü 2.725.000 tonu kak ve 820.000 tonu da biriktirir. Senenin aynı aylan için kömür ihracatı 1935 te 13.358.000 ton, 1934 te 11.613.000 tondur. Buna göre 1936 senesi kömür ihracatı geçen seneye nisbeten % 11, ve 1934 e nazaran % 25 bir artış göstermektedir. 1936 senesinin beş ayı içerisinde harice satılan kö-mürün değeri 144.700.000 rayhsmarklıktır. ihraç edilen kömür Almanya istihsalinin tahminen % 25 dir. 1935 te, Devlet Demiryolları 14 milyon ton, gemiler 12,32 milyon ton kömür sarfetmişlerdir. 1936 nisanında Almanyanın taş kömürü istihsalı 11.754.936 ton ve linyit istihsalı de 12.012.593 tonu bulmuştur. 13 haziranda nihayet bulan bir hafta içinde, Rur kömür havzasında, 1.870.150 ton kömür, 500.044 ton kok, 68.531 ton briket istihsal edilmiştir.

Bakır ithalâtı

Geçen senenin ilk dört ayı zarfında Almanyaya bakır ithalâtı 35.866 ton idi. Bu senenin aynı devresinde bu miktar değişmemiştir. Almanyaya bakır satan memleketler arasında Şimalî Rodezya birinci (12.633 tona karşı bu sene 11.802 ton), ikinci Şili (7.124 e karşı 7.104) ve Belçika Kongosu da 6.922 tona karşı 604 tonla üçüncü mevki almıştır. İthalât rakamlarının azalışı Almanya ithalât siyasetinde yeni bir değişikliğe işaret de-ğildir; böyle olmadığını da bakır cevheri ithalâtı göstermektedir: 1934 senesinin ilk devresinde 50.064 ton olan cevher ithalâtı 1935 yılının aynı devresinde 102.150 tona çıkmış, ve bu miktar bu senenin ilk devresinde tekrar artış göstererek 113.866 tona balığ olmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri:

Kömür endüstrisinde devlet kontrolü

Birleşik Amerika Devletlerinde, ferdî teşebbüslerin ve hususî teşekküllerin muhalefetine rağmen, kömür endüstrisinde devlet kontrolünün esas tutulması kanuniyet kesbetmek üzeredir. Yeni

devrin şartlarına uymadığı için feshedilen eski kanunun yerini tutmak üzere hazırlanan lâyiha reisliğince tasvip ve takdir edilmiştir.

1935 de manganez endüstrisi

Amerika Maden idaresi'nin yerli manganez cevheri endüstrisine ait verdiği raporda idarenin teslim ettiği miktar 1934 te 26.514 ton, 1935 te % 35 manganez fazlalığıyla 26.428 ton cevher olarak tesbit edilmiştir. Bu yekûnlar 16.679 ton maden (metallurgical) cevheri, (934 te 14.978 ton) ve 7.264 ton (battery) batarya cevheri (8.889 ton) ihtiva etmektedir. Ocakların teslim ettiği demirli manganez cevheri ise 1934 te 198.531 iken 1935 te (% 10 - 35 manganez) 430.893 tonu bulmuş ve 1934 te 198.591 ton olan manganezli demir cevheri 1935 te 430.893 (% 5 - 10 Mn.) tona çıkmıştır. Aşağıdaki cetvel Amerika Birleşik Devletlerinin geçen seneki manganez cevheri ithalâtını göstermektedir (ton üzerine):

Brezilyadan	29-528
Kanadadan	917
Siliden	3.442
Kübadan	43.955
Çekoslovakya	3
Fransadan	2
Almanyadan	158
Altın Sahilinden	95.134
Hindistan (ingiliz) dan	56.570
Felemenk Hindistanından	29
Filipin adalarından	500
Büyük Britanyadan	63
Sovyetler Birliğinden	153.200
1935 yekûnu	383.501
1934 yekûnu	341.339

Altın ve gümüş durumu

1936 ilk yarısı içinde A. B. D. den 26.425.000 dolarlık altın ihraç edilmiş ve 536.692.000 dolarlık ithalât yapılmıştır. Geçen senenin ilk yarısındaki ihracat ve ithalât yekûnları 1.226.000 ve 805.389.000 dolar kıymetinde idiler.

Gümüş ihracatı 1.566.000 dolar, ithalât ise 117.594.000 doları tutmuştur. Geçen seneki yekûnlar 12.232.000 ve 91.226.000 dolar kıymetinde idiler.

Arnavutluk:

Krom ve bakır araştırmaları

Arnavutluk arazisinde krom ve bakır zuhuratına rasgelinmek ihtimali, memleketin jeolojisini tetkik edenler tarafından ileri sürüldüğündenberi, bu iki cevherin mevcudiyetini tesbit için, bazı Arnavut, Yugoslav ve italyan maden şirketleri teşebbüslere girişmiş, muhtelif yerlerde istikşaf yapmıştır. Korca ve Paradets civarında ve Kosova etrafında krom, Rohova yakınlarında bakır aranmaktadır.

Avusturalya:

Petrol arama layihası

Dahiliye nazırının Federal Parlâmentoya takdim ettiği petrol arama lâyihasında Avusturalya ve Yeni Guinea ve Papuadaki eyaletlerde sondaj yapılmasını teşvik için 250.000 İngiliz liralık tahsisat konmuştur. Bu meblâğdan petrol arıyan müessese veya şahıslara ödünç olarak faizsiz para verilecektir. Bu projeye petrol, tabii gazlar, sulp ve yarım sulp petrol araştırmaları dahildir. Tabii gazlara petrol kadar önem verilmektedir. Avusturalyadaki petrol araştırmalarını izah ederken jeolojik tetkiklerin şimdiye kadar yapılan sondaj adedi ve derinliklerine nazaran çok fazla ilerde olduğunu söylemiş ve hükümetin şimdi bilhassa sondajları artırmağa ehemmiyet vereceğini kaydetmiştir.

Bolivya:

Kalay madenlerinde mecburî amelilik

Arsulusal kalay ittihadı, kalay müstahsillerine yeni senenin ihracat paylarını ayırırken Bolivyanın hissesini epeyce azaltmış ve esbabı mucibe olarak ta Bolivya kalay istihsalinin eski yekûnu muhafaza etmediğini, azalmakta olduğunu ileri sürmüştü. Bolivya hükümeti, bu azalışın sadece Paraguay - Bolivya harbinde, ocaklarda çalışanların dahi silâha alınması mecburiyeti yüzünden tahaddüs etmiş olduğunu izaha çalışmıştı. Bu defa bu mania-

yı büsbütün ortadan kaldırmak için bir yeni kanun kabul etmiş ve 18 - 60 arasında bütün erkeklere günlerini dolduran işleri olduğuna dair evrakı müsbite gösteremedikleri takdirde kalay madenlerinde çalışma mecburiyeti tahmil etmiştir. Amele ücretlerinde bir değişiklik yapılmamış ve mecburî çalışanlara dahi rızası ile ve normal olarak çalışanlar kadar yevmiye verilmesi kararlaştırılmıştır.

Brezilya:

Kömür istihsalinde fazlalık

Son zamanlarda yapılan tahminlere göre, Brezilyadaki kömür mevcudu 5 milyar tondur. İşletme işleri pek yavaş gitmekte iken bazı Brezilyalı şimendifer ve denizcilik şirketlerinin yerli kömür istihlak etmeğe başlaması ecnebi kömür ithalatını azaltmış (1930 da 1.942.000 ton, 1934 te 1.135.200 ton kömür ithal edildi) ve dahildeki istihsale hız vermiştir.

Rio Grande Do Sul'daki çalışmalar son zamanlarda genişletilmiştir. Butia madenleri senede 20.000 ton vermeğe başlamışlardır.

Jacuhy'de yapılan yeni tesisat sekiz saatlik bir çalışma ile günde 500 ton istihsal edebilmektedir. Butia madenlerinin 1936 sonunda dahilî istihlakın % 25 ini temin edebileceği umulmaktadır.

Bulgaristan:

Yeni demir zuhuratı

Bulgaristan Başbakanı ile Ticaret ve Harp Bakanları, birkaç mütehassısla birlikte Türkiye hududunda Elhovo şehri civarındaki demir zuhuratını tetkike gitmişlerdir.

Buradaki cevherlin % 60 demir İhtiva ettiği ve son zamanlara kadar küçük mikyasta işletilmiş olduğu tesbit edilmiştir. Burada fennî işletmeğe geçilmesi ve demir yolunun Elhovo'ya kadar uzatılması muvafık görülmüştür.

Bakır ithalatına yeni vergi

iktisat Nazırının bir emrine göre, 1936 senesi başından itibaren külçe halinde memlekete ithal

edilen beher 100 kg. bakırdan 30 altın leva gümrük alınacaktır.

İlerde bütün bakır mamulâtı ve malzemenin de vergiye tâbi tutulacağı anlaşılmaktadır. Yalnız kibrityeti nühas istihsalı için ithal edilen bakır bu vergiden muaf kalabilmiştir.

Çekoslovakya:

Madenlerin devletleştirilmesi

Çekoslovakya hükümeti, Spandolina'daki Orta Slovakya madenlerini satın almıştır. Madenlerin işletme tekniği İslah edildikten sonra sene nihayetinde devlet elile işletmeğe başlanacaktır. Maden yerinden geçecek demiryolunun inşası başlanmış bulunmaktadır.

Terkibi petrol fabrikası

Maden şirketleri mümessillerinden müteşekkil bir grup, Çekoslovakya'da terkibi petrol istihsalı hakkında tetkikatta bulunmuştur. Tetkikat neticesi Çekoslovakya'da senede 20-30 bin ton sentetik benzin istihsal edilmesi mümkün olduğu anlaşılmış ve bu iş için 120 milyon Çek kronu lâzım olduğu tesbit edilmiş ve bu "hydrogenation" fabrikasının kurulmasına karar verilmiştir.

Petrol hakkında yeni kanunlar

Yeni millî müdafa kanunları Çekoslovakya Cumhuriyetinde ham ve tasfiye edilmiş petrol maddelerini harp sanayiini alâkadar eden maddeler arasında saymıştır. Bundan sonra bu maddelerin imali ve ticareti askerî bakımdan devletin sıkı kontrolüne tabî tutulacaktır.

Çin:

Kömür durumu

Fransanın Cindeki ticaret mümessilliğinin verdiği haberlere göre, 1935 senesinde Çin limanlarına istihlâk edilen Çin kömürü genel miktarı 5,1 milyon tonu bulmakta ve bunun % 55 i Şanghay'a düşmektedir. Çin limanlarına 1935 senesinde 774 bin ton kömür ithal edilmiştir. Çin hükümeti tarafından yerli kömür istihsalını çoğaltma ve ithalâtı

azaltma yolunda alınan tedbirler dolayısıyla bu miktar 1934 dekenden % 25 noksandır. 1935 senesinde Çinin kömür ihracatı 1934 e nisbeten oldukça artmıştır. Çin kömürü ithal eden memleketler arasında 625.000 ton (Çin ihracatının % 71,28 i) ile Japonya birinci gelmektedir. İhrakiye olarak Alman ve Amerika gemilerine de 50 bin ton kömür satılmıştır.

"Kömür Ofisi" ihdasına dair proje

Kömür piyasasını teşkilâtlandırmağı ve madenî mahrukatin satışını hükümetçe kontrol etmeğı istihdaf eden Parlâmentoya bir kanun projesi getirilmiş ve sayınlara arzedilmiştir.

Projenin esbabı mucibe kısmında bu satışlarda hükümet kontrolünün lüzum ve ehemmiyeti tebarüz ettirilmekte ve Fransanın birçok devletlere nazaran bu önemli işte geri bile kalmış olduğu kaydedilmektedir.

Kömür Ofisi ihdasının sebepleri şöyle hülâsa edilmektedir:

Kömür madenlerini ecnebi rakiplere karşı himaye etmek, çünkü piyasaya 2/7 nisbetinde ecnebi malı gelmekte ve Fransız kömürlerinin maliyet fiatı ecnebî kömürlerinin satış fiatından pahalı olmaktadır.

Hem kömür madenlerinin istikrarı hem de müstehliklerin korunması endişesile fiatları makul bir seviyede tutmak lâzımdır.

Daha şimdiden kömür piyasası ithalât kontenjanlarıyla himaye edilmiş bulunmatkadır. Bu kontenjanlar 1931 de sterlinin düşüşü üzerine tehlikeli vaziyetlere karşı ihdas edilmişti.

Son zamanlarda amele ücretlerinin artışı da istihsal fiatlarının diğer ecnebî havzalarındaki fiatlardan yüksek olmasına sebep olmuştur. 1930 dan 1936 ya kadar kömürlerin vasatı fiatı madenlerde 112 franktan 76 franga düşmüş olmakla beraber şimal madenlerindeki bir tonun fiatı 80 frank kadardır. Bir ton kömür İngilterede 52 frank, Almanya'da 60 frank, Belçikada da 47 franktır. Buna seviyat masrafları ve takslar ilâve olunduktan sonra müstehlikin aldığı fiat meydana çıkacaktır. Deniz navlunlarının ucuzluğu ecnebi kömürlerinin Fransada ucuza satılabilmelerine imkân vermektedir.

Yeni vergilerin yalnız bir kısmına tekabül eden madenlerdeki fiatların 9 frank miktarında yükselmesi ecnebi fiatlarla olan farkı artıracaktır. Buna karşı ithalât lesanslarından alınan taksimler da artırılacaktır.

Aynı havzaya mensup kömür madenleri mecburî olarak müşterek bir satış kontuvarına intisap edeceklerdir. Satışlar hükümet kontrolü altında ve masrafları tevzin edecek bir surette taksim edilecektir.

Muhtelif havzalar dahilî veya haricî kontuvarlarında müteakilen birbirini tutacaklardır.

Hükümet kazançlarının fazlalığına ve adetlerinin çokluğuna hükmeden ithalâtçıların ve kömür tacirlerinin önünde aynı salâhiyet ve haklara malik bulunacaktır. Bundan başka hükümet fahiş fiatların önüne geçmek için perakende ve toptan mıntaka ve kaliteye göre kömür fiatlarını tasdik ve hattâ üzerlerine taks vâzetmek salâhiyetini haiz bulunacaktır.

Binaenaleyh Fransız kömür sanayi şartları esaslı ve derin bir surette değişikliklere maruz kalacaktır.

Muhtelif teşebbüslerin vaziyeti, satış fiatlarının üzerindeki fakslarla beraber fazla kârlarını azaltacak olan "Comptoire" ve "Caisse de compensation" e iştirak etmeleri suretile yeknesak olacaktır.

Kömür ocaklarının son aylarda istihisalleri

Fransız kömür madenlerinin istihisalleri haziranda bazı havzalarda ve bahusus Şimalde ve Pas-de-Calais'de çıkan grevlerden müteessir olmuştur.

Fransız madenleri haziran içinde 25 günlük çalışmada 3.481.850 tonluk kömür ve linyit istihsal etmişlerdir. Halbuki mayısta 24 günlük çalışma istihsalı 3.921.050 ton, 1935 haziranda 24 günlük çalışmada da istihsal 3.725.026 ton tutmuştur.

Günlük çalışmadaki vasatı istihsal haziran 1935 teki 155.209 tonuna mukabil 163.377 tondan 139.275 tona inmiştir. Haziran başında 225.463 ve mayısta 221.606 tutan amele adedi haziran sonunda 222.192 ye inmiştir.

Şimal ve Pas-de-Calais havzalarındaki vasatı günlük çalışma istihsalı mayıstaki 102.262 tondan 82.220 tona düşmüştür. Haziran 1935 te günlük istihsal 96.325 ton idi. Lorraine havzasında ise ma-

mayısta 19.045 ton, haziranda 17.022 ton ve haziran 1935 te 18.721 ton idi. Cenup ve merkez havzalarında da günlük çalışmada mayıstaki 42.070 tona mukabil haziranda 40.033 ton istihsal edilmiştir (haziran 1935 te 40.163).

Kömür madenlerinin fabrikalarında çıkarılan kok miktarı mayıstaki 347.119 tona mukabil haziranda 288.610 ton (haziran 1935 te 314.295 ton). Aglomere istihsalı (Şimal ve Pas-de-Calais'nin semi-koklan ve yarı taktir edilmiş kömürleri de dahil) mayıstaki 585.219 tondan haziranda 489.492 tona düşmüştür (haziran 1935 te 473.468 ton).

1936 nin ilk nısfında istihsal edilen safi kömür ve linyit miktarı 23.670.276 tona yükselmiştir (1935 ilk nısfı istihsalı: 23.426 ton).

Kömür madenlerinin fabrikalarında yapılan kok istihsalı 1935 in ilk nısfındaki 1.966.384 tona mukabil 2.002.434 ton olmuştur.

Aglomere istihsalı ise 3.078.597 tona çıkmıştır (1935 te 3.004.263 ton).

Hindistan:

Maden kazalarını önlemek için

Kömür ocaklarındaki kazaları mümkün mer-tebe önlemek için Hindistan Hükümetinin hazırladığı yeni nizamnamenin tatbikine başlanmıştır.

Havalandırma sistemini, hava miktarının ölçüldüğü noktalan, hava tevziinin tafsilâtını, seygar yeraltı istasyon ve telefonları gösteren bir plânın mutlaka ocak idare memurunun bürosunda buldurması yenli nizamname esaslarındandır.

Yapı malzemelerinin yanmıyan maddelerden olması şarttır. Yeraltında ateşe mukavim olduğu fennî olarak tesbit edilmiş kaplar içinde olmadıkça hiçbir madende yağ veyahut yanıcı bir madde muhafaza edilmeyecek, kok imalâtı bakiyelerinin ve küllerin dağılmaması için mümkün olan tedbir alınacaktır.

Kömür damarından 6 m. uzakta bulunmadığı takdirde hiçbir kimse yeraltında ateş yakamayacaktır.

Nehir veya ırmak kenarında 10 metre uzakta bulunan nehir yatağının kolu altında bulunan yerlerde işletme menedilmiştir.

Duman veyahut yangına delâlet eden herhangi bir işaret görülür görülmez yangını söndürmeğe

mecbur olan adamlardan başka herkes ocaktan uzaklaştırılacak ve kapalı emniyet lâmbaları ve elektrik yalnız yangına karşı çalışıldığı mevkide mümkün olduğu kadar az kullanılacaktır.

Tabî rutubet olmıyan bir madenin havalandırma mevkiinde ve ateş bulundurulmuş yerlerdeki nakliyat yollarını kömür tozundan muhafaza için lâzımgelen tertibat alınıp bunlar su veya amelelerin sıhhatlerini bozmayacak yanmıyan tozlarla kaplanacaktır.

İşletilen bir madende ateş bulunduğu takdirde ateşe bağlı olan kırık bir kömür damarından havanın geçmesine mâni olmalı, ve böyle bir kırık damar bulunan yerde hiçbir kimse çalışmamalıdır.

Kömür nakliyatında tenzilât teşebbüsleri

Hindistan Maden Cemiyeti, Hindistan haricinde yapılacak kömür ihracatı için, demiryolu nakliye tarifesinde hususî bir tenzilât yapılması için demiryolu idaresi nezdinde isteklerde bulunmuştur. Cemiyetin fikrine nazaran, ton başına 8 özlük bir şey yapabilirse, şimdilik Afrika kömürleri tarafından tutulmuş olan pazarları tekrar elde etmek ümitleri biraz daha kuvvetlenecektir.

Bugünkü kambiyo ve navlun şartlarına göre Japon kömürünün bertaraf edilmesi müşkül ise de şimdi Natal kömür havzasının eline geçmekte olan kömür ticareti işinde büyük bir hisse ele geçirmek kabul olacaktır.

İngiltere:

Madenleri devletleştirme tedbirleri

İngiltere Hükümeti, maden temettü hisseleri hakkında yeni bir kanun lâyihası hazırlamıştır. İngiltere Hükümetinin son zamanlarda madenlere ait hazırladığı her yeni kanun lâyihası gibi bunda da işletme kontrolünün doğrudan doğruya devlet tarafından yapılması ve madeni ihtiva eden arazinin sahiplerine verilen temettü hissesinin devlete geçmesi esas tutulmaktadır.

Bu yeni lâyiha haberini veren İngiliz meslek mecmuaları, "İngiltere madencilik tarihinde bir in-

kılâp yapacak olan bu değişikliği sadece irad temin eden bir bütçe muvazaası değil bilâkis, madenlerin gerektiği ve umulduğu kadar (inkişafına mâni olan güçlükleri ve kayıtsızlıkları ortadan kaldıracak bir İslahat başlangıcı saymalıdır" diyorlar.

Kömürden petrol istihsalı

Avam Kamarasında Harbiye Nazırının iktisat Nazırına bir suali üzerine açılan müzakerelerde herhangi bir sebeple İngilterenin hariçten mayi mahrukat getirmekten müstağni kalabilmesini temin maksadile kömürden terkibi petrol istihsalı için lâzımgelen tedbirlerin alınması kararlaştırılmış ve bu cümleden olarak bir senedenberi işlemekte olan Billingham fabrikasına mümasil 10 fabrikanın inşası için de 50 milyon sterlin tahsisata ihtiyaç olduğu bildirmiştir.

Kömürü mayileştirerek elde edilen yerli benzin satışının gün geçtikçe artacağı anlaşılmaktadır. Bu hususta önemli ve tesirli bir propaganda başlamış olup şimdiden birçok otomobil sahipleri ve birçok askerî ve resmî müesseseler ihtiyaçlarını terkibi petrol satan yerlerden tedarik etmekte tehâlik göstermişlerdir; yerli petrol satan bir firmanın satış yerlerini 100 den 200 e çıkarmak lüzumu hissettiği görülmüştür. Baruph'da kömürden motor yağları istihsal eden bir fabrika, daha yeni ve acele usullerle çalışmaya başlamıştır.

Çelik istihsalı

Bu yılın ilk 4 ayı içinde İngilterede 670.000 tonu ikincikânuna, 663.000 tonu şubata, 705,500 tonu marta ve 661.000 tonu nisana ait olmak üzere 2.701.200 ton çelik istihsal edilmiştir.

Petrol ithalâtının tahdidi

Mayıs ayı içinde İngiltere petrol ithalâtı geçen sene aynı aydaki ithalâtın % 91,4 ü kadardır, ihracatçı memleketlerden satın alınan motor yağı ve mahrukat miktarının azalması buna sebep olmuştur; yoksa ham petrol ve diğer petrol müştaklarının ithalâtı eski miktardan aşağı değildir. Venezüella ve Felemenk Hindistan'dan seferlerin artması yüzünden fazla ham petrol alınmışsa da Meksika ihracatının azalması ile yekûn değişmemiştir.

İngilterenin petrol ve müstakları itbalâtı:
(Baril)

	Mayıs 1936	5 ay Mayıs 31 e kadar 1936	5 ay Mayıs 31 e kadar 1935
Gaz yağı	422.543	2.519.857	2.475.200
Motör esansı	2.835.600	15.019.256	15.230.545
Makine yağı	283.172	1.486.400	1.189.400
Motör yağı	210.954	1.443.697	1.335.026
Mazot	1.660.884	7.064.256	7.832.515
Diğer yağlar	857	177.915	202.542
Yekûnu	5.414.010	27.711.381	28.265.228
Ham	1.343.058	5.711.087	5.479.600
İthalât yekûnu	6.757.068	33.422.468	33.744.828

Büyük Britanya İmparatorluğunun maden serveti

Dünya endüstrisi maden ihtiyacının büyük bir kısmını İngiltere hükümetinin temin ettiği iddia edilebilir, İngiltere müstemlekelerinin madencilik sahasındaki faaliyeti gözönüne getirilecek olursa görülür ki tanınmış madenler içinde müstemlelerde mevcut olmayan yoktur. Kanada, nikel madenini inhisarı akına aldığı gibi, Avustralya, Cenubî Rodezya ve Afrika dahil olmak üzere, dünya altın ihtiyacının büyük bir kısmını temin etmektedir, İngiltere kalay istihali sayesinde birçok mamul eşyanın iptidâi maddesini vermektedir.

İngiltere yeraltı servetlerine büyük alâka göstermekte ve senedn seneye faaliyetini her sahada artırıp yeni araştırmalara girişmektedir: Kanadada madenlerin kullanım tarzlarını İslaha çalışan laboratuvarlar kurduğu gibi şimal memleketlerde de altın, radyum ve platin aramak için yeni merkezler kurmuştur. Son yıl içinde 188 jeoloji grubu 65 yerde maden aramakla meşgul olmuştur. Hükümet bu araştırmalara 200.000 sterlin sarfetmiştir. Yalnız İngiliz Kolumbia'sında bugün 25 altın ocağı çalışmakta ve bununla da iktifa edilmiyerek araştırmalara devam olunmaktadır. Kış ve yaz muntazam seferlerle tayareler maden cevherleri taşımaktadır, New Brunswick'den alınan son haberlere göre, mevcut kuyulardan yeniden petrol istihali temin edilmiştir.

Avustralyada 1934 te 882.367 onz - 1920 senesinin iki misli - altın elde edilmiştir. Kömür, gümüş, çinko ve kurşun istihalleri de artmıştır.

"Viktorya" eyeletindeki kömür havzası zengin bir kömür sahasıdır; gene buradaki altın madeninden keşfedildiği tarihten 1933 yılına kadar 304.406.404 İngiliz lirası kıymetinde altın elde etmiştir. Garbî Avustralyada yün ve buğday piyasalarının birdenbire düşmesini altın madenciliğinin tekrar uyanışı telâfi etmiştir. "Queensland" vilâyeti de birkaç sene içinde, altın istihsal eden memleketler arasında önemli bir yer sahibi olmuştur. Cenubî Avustralya 1841 den 1933 senesine kadar, haşlıcaları kalay, demir ve altın olmak üzere, 51.520.327 İngiliz lirası kıymetinde maden istihsal etmiştir.

Afrika altın madenleri, işletilmeğe başlayalıdanberi 1.332.406.295 İngiliz liralık altın ihraç etmiştir.

Elmasın kıymetini tayin etmek biraz güçtür. Cenubî Afrika yıldızı denilen 82 1/2 kıratlık bir elmas £ 55.000 a satılmıştı.

1904 senesinde maden kanunları değiştirilmeden önce maden endüstrisi çok sönük bir durumda idi. Ertesi sene 76 sendika ve 1907 de 254 şirket faaliyete geçti. Bu gün Cenubî Rodezyada 700 altın madeni olup dünya altın istihsalinde 4 üncü gelmektedir. Altın araştırmaları esnasında diğer maden cevherlerine de Taşlanmaktadır. Cenubî Rodezya Büyük Britanyanın idaresine geçtiği tarihten 1934 senesi nihayetine kadar mecmu 118.000.000 İngiliz liralık maden cevheri istihsal etmiştir ki bu miktarın £ 89.500.000 altındır. Geçen sene tahminen 6.000.000 İngiliz liralık altın istihsal edilmiştir.

Hindistanda da kömür, petrol, altın, kurşun, gümüş, kalay, mika, bakır, demir, mangan cevherleri mevcut olup nisbeten çinko ve tuz azdır. Malayada zengin kalay yataklarına taşlanmıştır.

Seylân adasında büyük mikyasta antrasit, gümüş, bakır ve altın cevherlerine raslanmıştır ve tuz ve grafit te başlıca madenler arasındadır; adada yakut, zümrüt, lâl taşı, sarı yakut gibi kıymetli taşlar da bulunmuştur.

Bir kömür ocağında kaza

6.8.936 tarihinde gece 3 saat 15 dakikada Bersli civarındaki Uarnklif - Budmur kömür ma-

deninde mühim bir kaza vukubulmuştur. 300 metre derinliğinde bir ocaktan gaz iştiial ederek 67 amele çöküntü altında kalmıştır. Derhal başlanılan tahlisiye ameliyesi müspet netice verememiştir. 7.8.936 tarihinde tanınmaz bir halde ancak 32 amele cesedi bulunmuştur.

Irak

Petrol istihsalı

	1935	1936
İkincikânun	214.277	336.900
Şubat	236.178	305.028
Mart	324.951	363.991
Nisan	287.408	296.580
Mayıs	295.330	357.214
Haziran	289.355	358.138
Yekûn	1.647.355	2.017.851

Irak petrol istihsalinin dördte üçü Fransaya ihraç edilmiştir. 1935 te 2.724.735 ton petrolün 2.724.735 tonu (%77,75) Fransaya, 532.360 tonu (%15,19) İngiltereye sevk edilmiştir. 1936 senesinin ilk devresinde 2.038.366 ton petrol ihraç edilmiştir. Bunun 560.785 tonu Fransaya (% 76,57) ve 289.239 tonu İngiltereye (% 14,19) gönderilmiştir.

İspanya:

Maden işletmesini şahsî keyfe bırakmamak kararı

Maden ocaklarına fazla vergiler tarhedildiğini bahane ederek bazı şirketlerin faaliyetlerini tatil ettiği görülünce, yeni hükümet bu fırsattan istifade ederek bir lâyiha hazırlamış ve maden işletmesini şahsî keyfe bırakmamak kararını vermiştir. Bu lâ-yihaya göre maden ocaklarındaki işletmeler ancak hükümet müsaadesiyle durdurulabilecektir, işletmesini durdurmuş bir ocakta yapılan tetkikler faaliyet tatilini muhik bulmazsa işletme derhal başlayacak, aksı takdirde hükümet maden sahibi hesabına faaliyeti devam ettirecektir. Üç ay sonra maden sahibinin hâlâ işletmeyi eline almak istemediği görü-

lürse, maden, İşçilerden teşkil edilen bir kooperatife devrolunacaktır.

İspanyada buhran

Hâlâ devam etmekte bulunan dahilî kargaşalıkların İspanya iktisadiyatı üzerinde bıraktığı tesirler çok büyüktür, ihtilâlciler evvelâ başlıca demir cevheri iskelesi olan Mellilla'dan başlayarak bütün Fası ellerine geçirmişlerdir. İhtilâlden bilhassa müteessir olan şehirler mühim kurşun müstahsili olup İspanyanın cenubunda bulunan Malaga, Linares ve Kartaca'dır.

Rio Tinto madenlerinin bulunduğu Huelva şehrindeki bakır ocakları, amelelerin umumî greve iştirak üzere işi bıraktıklarından dolayı kapatılmıştır. Hükümet bütün işçileri silâhlandırmağa son derece gayret etmektedir.

İsveç:

Madenleri devletleştirme yolunda ilk adım

Yeraltı zenginliklerinin mülkiyetine ve işletmesine dair uzun bir zamandanberi hazırlanan kanun lâyihası, nihayet kabul edilmiş ve ancak 1939 yılında meriyete girmesi muvafık görülmüştür.

Bu yeni kanuna göre, maden aramak ve işletmek hakkı hiç kimseye imtiyazla verilmeyecek, madenlerin devletin malı olduğu ve daima malı kalması prensibi gözönünde tutularak maden arama ve işletme hakkı, şahıslar ve şirketlere ancak ruhsatnamelerle yani birçok sıkı kayıtlara tâbi ve muvakkat olmak şartile verilebilecektir.

Buhrandan müteessir olsun olmasın zengin madenlerde hükümetin hisse ve müdahalesinin artmasını temin edecek çare ve tedbirleri git-tikçe daha sıkı tatbik etmek temayülü vardır.

Demir durumu

Stokholm istatistiklerine göre İsveçin haziran ayı içinde bütün maden ihracatında ve bilhassa demir cevheri istihsalinde geçen senelerin aynı ayına nisbetle mühim bir artış vardır.

Haziran ayı içinde İsveçte 948.000 ton demir cevheri çıkarılmıştır. Mayıs ayının ihracatı 744.000 ton olmuştur.

İtalya:

Devlet elile işleyen kömür havzalarında inkişaf

kalyadaki Sardinya ve İstriya kömür havzalarında devlet hesabına çalıştırılması başladığı zamandanberi ehemmiyetli bir inkişaf kaydedildiğini resmî haberler de teyit etmektedir. Bu madenler devletleştirilmeden evvel nakliyat güçlüğü, yol ve demiryol eksikliği, randımanını uzak bir atide verecek büyük tesisat için hazır ve mühim sermaye yatırılması gibi hiçbir hususî teşebbüsün çabukça halletmesine imkân bulunmayan müşküllerle karşılaşmakta idi. Bu işe devlet elini koyduktan sonra vaziyet düzelmiş müşküller bertaraf edilmeğe başlanmış, işletme düzenlenmiş ve istihsal artmıştır. Meselâ Sardunya havzasında, hususî şirket zamanında senevi istihsali 45 - 50.000 ton iken devlete geçtikten sonra bu istihsal 180 - 200.000 tona çıktı. 1937 iş plânına göre madenlerin gelecek seneki istihsali 360.000 tonu bulacaktır.

İstriya havzasında ise istihsal devlet işletme senelerinde üç misli artmıştır. 1935 aylık vasatısı 20.000 ton iken 1936 da 60.000 tona kadar çıkmıştır. Senevi istihsal bir milyon tona çıkarılabilecektir.

Kömür ithalâtı

Bu yılın ilk üç ayında İtalyaya ithal edilen kömür, geçen yılın aynı ayları içindeki ithalâtın 1.000.000 ton noksandır.

Bilhassa İngiltere ve Polonyadan yapılan ithalât kayde değer bir azalış göstermiştir.

İngilterenin Tyne limanından İtalyaya geçen yılın ilk üç ayında 5.600.000 ton kömür sevk edilmişken, bu yıl aynı müddet zarfında bu miktar 544.000 tona inmiştir. Diğer limanların sevkiyatında aynı derecede azalışlar vardır.

İtalya, Almanyanın geçen yılın ilk üç ayına nisbeten 62.000 ton fazla kömür almıştır. Belçikadan olan ithalâtta son anlaşmalarının tesirile daha 260.000 tonluk bir artış vardır.

Bitümlü şist ve linyitten terkibi petrol

İtalya mayi mahrukat ihtiyacını dahilden temin maksadile bitümlü şist ve linyitten petrol is-

tihsal eden üç büyük fabrika inşasına karar vermiştir. Fabrikaların ikisi Toskana vilâyetinde ve biri de Apulyada tesis edilecektir. Bu işe konulan 400 milyon liralık sermayesini doğrudan doğruya hükümet temin etmektedir.

Yeni linyit yatakları

"Castelnuova dei Sabbioni" linyit yataklarında yapılan araştırmalar ve altı yüzden fazla foraj neticesinde buradaki linyit mevcudu yetmiş milyon ton tahmin edilmiştir. Faaliyette bulunan on dört kuyunun vasatı günlük istihsali 1.300 tondur; buralarda yapılacak yeni tesisat neticesinde bu miktarın az zaman içinde iki misline çıkacağı ümit edilmektedir. Yatak yakınında bulunan demir fabrikasında, briket ve cam imalâthanelerinde, bilhassa Valdareno elektrik fabrikasının büyük termo-elektrik merkezinde istimal edilmektedir. Linyit fazla miktarda su ihtiva ettiği takdirde Valdareno şirketi bu su miktarını % 20 - 25 e indirerek nisbeten kuru bir linyit ihzar etmektedir.

İtalyan Devlet Demiryolları da bu linyitleri sabit kazanlarda ve lokomotiflerde kullanmaktadır.

İhtiva ettikleri kükürt miktarının pek az olması sayesinde bu linyitler, kükürt mevcudiyetinin zararlı olduğu yerlerde bile, kullanılabilir. İhtiva ettikleri kükürt miktarının pek az olması sayesinde bu linyitler, kükürt mevcudiyetinin zararlı olduğu yerlerde bile, kullanılabilir.

Bakır mubayaasının artışı

İtalyanın çok miktarda satın alınması ile Londra maden piyasasında ham bakıra kayde değer bir revaç başgöstermiştir. Bakır stokunun mahdut olması yüzünden fiatlarda 15 şilin kadar bir fark bile kaydedilmiştir. Bugün Londra bakırın 4.610 tonu geçmemektedir. İtalyanın bakır ihtiva eden maddelerin harp ve maden sanayiinden başka yerlerde kullanılmasını menetmesini (meselâ göztaşları kullananlara ceza tatbikine teşebbüsü) de gösteriyor ki, İtalya yeni imalât için fazla bakıra muhtaç bulunmaktadır.

Japonya:

Devlet maden arama idaresi çalışmalarını

Japonyada son zamanlarda tesis edilmiş olan Maden Arama idaresi memleket madenlerini tetkik etmek ve yeni zuhurat tesbit edebilmek için mun-

tazam çalışmalarına devam etmektedir. Birkaç yerde yeniden kömür damarları keşfedilmiştir; bunlardan Okinava adasındaki 41 milyon ton mevcudu olduğu tahmin edilen kömür zuhuratına çok ehemmiyet verilmektedir. Mokkaido'da iki yerde evvelce keşfedilmiş olan krom madeninin işletmesine başlanmıştır; şimdilik senevi istihsâl 16 ton "kadar olacaktır. Korea yarımadasında keşfedilen ve demir halitaları sanayiinde mühim bir rol oynayacak olan volfram madenindeki işletmeler de inkişaf etmek üzere dir.

Avustralyadan demir cevheri getirilecek

Avustralyanın Koolan adasındaki demir cevherlerinin Japonya yüksek fırınlarına sevkedilmek üzere işletilmeğe başlanması için müşterek bir İngiliz - Japon anlaşması evelki ay imzalanmıştır. Bugünlerde madende işletme başlayacaktır. İlk zamanlarda senelik cevher istihsalinin 300.000 tonu tutacağı ve işletme tam inkişafını bulduktan sonra 1.000.000 ton olabileceği umulmaktadır.

Kömürü mayileştirmek için yeni bir usul

Japon mühendisleri kömürü mayileştirmek için yeni bir usul keşfetmişlerdir. Bu yeni metot için sanayi âleminde büyük ümitler beslenmekte ve Mançukoda tatbik sahasına gireceği anlaşılmaktadır. Mançuri Demiryolu Şirketi kendisine ait ocaklarda mayileştirme için lâzımgelen tesisatı yapmış ve bir fabrika vücade getirmiştir. Bu tesisata ait bütün makineler Japonyada imal edilmiştir. Mühendislerin hesaplarına göre bu yeni fabrikayı yeni bir zamanda genişletmek lüzumu hissedilecek ve Japonya mayi mahrukat istihlâkinin önemli bir kısmı bu suretle tedarik edilecektir.

Krom

Japonya Hükümeti, çelik ve demir sanayiinde mahdut ta olsa mühim bir ihtiyaç olan krom ve volframın Japonyada bulunup işletilmesi uğrunda büyük masraflarla uzun araştırmalar yaptırmış, Hokkaydo mıntakasinda krom zuhuratı tesbit edilerek işletilmeğe başlanmıştır. Açılan iki ocaktaki cevherin zengin olduğu, kaydediliyorsa da bir seneye yakın bir zamandanberi sadece 16.000 Kg. istihsal

edildiğine bakılınca faaliyetin henüz bir işletme olmaktan ziyade arama safhasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

İstihsaller ve ihtiyaçlar

Japonya kömür ihtiyacını aşağı yukarı dahildeki istihsal ile temin etmektedir. Halbuki petrol ve kalayın % 75 i demir ve çinkonun % 50 si bakır ihtiyacın % 40 mı hariçten tedarik etmektedir.

1934 senesinde Japonya kömür istihlâkinin % 10u hariçten tedarik edilmiştir. Japonyanın kömür mevcudu 8,5 milyar ton tahmin edilmektedir. Bundan başka Japonya siyasî nüfusunda bulunan Mançuko ve Şimalî Cinde daha iyi evsafa ve çok miktarda kömür vardır.

Japonya kömür istihsalinin % 95 i eski Japonya ve % 5 i Formoza adasına düşmektedir. Yıllık istihsali 2,5 milyon ton tutan linyitin % 60ı Korea yarımadasından ve % 35 i - de Sahalinden çıkarılmaktadır.

Japonyanın başlıca kömür havzaları ve ocakları memleketin cenubunda ve halbuki endüstri mıntakası, nüfusun en kesafetli olduğu merkezî kısımdadır.

Japonyanın 1913 - 1935 senelrindeki kömür istihsali aşağıdaki tablıdan görünmektedir.

(Bin ton üzerine)

1913	1925	1927	1929	1930
21.295	32.798	35.005	35.985	32.580
1931	1932	1933	1935	
28.995	29.051	33.984	35.505	

Bu tabloya göre, Japonya kömür istihsali 1929 senesinde 36 milyon tona çıktıktan sonra gene inmiş ve yalnız 1935 senesinde 1929 istihsalini biraz geçmiştir.

Japonyanın ithal ettiği kömür, antrasit cinsinden olup Fransız Hindçinisinden ve Sovyetler Birliğinden gelmektedir. 1932 - 34 senelerindeki Japonya kömür istihlâk ve istihsalini aşağıya yazıyoruz. (Adetler bin tondur.)

1932	30.390	29.051	2.673
1933	35.890	33.984	3.441
1934	37.519	34.592	3.996

istihlâkin en çoğunu demir ve çelik endüstri demir ve demiryolu nakliyatı yapmaktadır.

Japonyanın bunker ve hamule olarak kömür ihracatı gitikçe azalmaktadır. 1929 senesinde de 2.043.000 ton iken 1935 te 978.000 tona inmiştir. Mevcut istatistiklere göre, kömür işletmesine 88 şirketle yatırılan sermaye 355 milyon "yen" dir. Kömür ocaklarında 166,086 işçi çalışmaktadır ve bunların 38.440 ı yani % 24 ü kadındır. Yeraltında kömür çıkarmakla meşgul 24.002 kadın işçi vardır. Çalışma müddeti, yer altında 8 saat 27 dakika, yer üstünde 9 saat 23 dakikadır. Yevmiye, yer altında erkek için 1,48, kadın için 0.94 yen'dir. Vasati aylık randıman amele başına 15 tonla 24 ton arasındadır.

Kanada:

Nikel istihsalinde fazlalık

Kanadanın 1936 ilk 5 ayındaki nikel istihsali evvelki senelerin ilk 5 ayındaki istihsallerini çok geri bırakmaktadır. Geçen senenin ilk yarısındaki 52 milyon dolarlık istihsale mukabil bu seneki istihsal 68.700.000 doları tutmuştur. Nikel ihracatı 12.705.000 dolara mukabil 19.131.000 doları bulmuştur.

Macaristan:

Maden kömüründen ve linyitten terkibi petrol istihsaline doğru.

Macaristan Hükümeti, kömürden sentetik petrol istihsaline son zamanlarda daha fazla ehemmiyet vermektedir; bu iş için bir plân hazırlanmış ve tatbikine girilmiştir. Hükümetin bunda güttüğü maksatlar, herhangi bir ihtimal karşısında itihâlât durduğu zaman petrol ihtiyacını dahilden tedarik imkânını elde edebilmek ve memlekette istenildiği kadar işletmeğe müsait maden kömürü ve linyit mevcuduna bir (istihlâk membaı daha bulmaktır.

Macaristanda bu iş üzerinde pek yeni olmayıp senelerdenberi tecrübe halinde devam etmekte idi, ve nihayet geçen sene hükümetin sermaye koyduğu bir teşekkül küçük bir fabrika tesis etmiş ve iyi neticeler veren tecrübeleri geniş mikyasta tekrar etmek imkânı elde edilmiştir. Bu defa, senede 20 bin ton terkibi benzin verebilecek yeni bir fabrika

projesi hazırlanmıştır. Bu fabrika, 30 milyon pengüye (takriben 7 milyon liraya) malolacaktır.

Mançuko:

Petrol araştırmaları:

Birkaç zamandanberi Şimalî Mançuride Japonya hesabına petrol araştırmaları yapılmaktadır. Halihazırda iki sondaj yapılmaktadır; bunlardan biri 700 metreyi bulmuştur. Bu sondaj Rus hududunda bulunmaktadır ve Japonyada imal edilen "rotary" vinçile açılmıştır. Tesisat 800.000 yene malolmuştur. Diğer sondaj kablo usulü ile ve Hailarda yapılmıştır; derinliği 500 m. dir. 1936 yılı içinde Mukden ve Japonya eyaletlerinde başka sondaj ameliyelerine başlanacaktır.

←Mısır

Petrol araştırmaları

Mısırdaki başlıca petrol istihsal merkezini teşkil eden Hurgada sahasındaki petrol mevcudu azalmağa başlamıştır. 1935 senesi istihsali 173.700 ton olup 1934 ünkinden 37.600 ton aşağıdır.

Sene içinde açılan iki kuyu menfi neticeler vermiştir: Mekşuf sahanın şimalinde açılan kuyunun verimi pek ehemmiyetsiz olmuştur; Şarkta bir antiklinal üzerinde yapılan diğer foraj ise büsbütün akim kalmıştır.

Buna mukabil, forajı sene içinde bitmiş olan üçüncü bir kuyu iyi neticeler vermiştir. Şimdi açılmasına devam eden iki kuyu daha vardır. Bu petrol mıntakalarını işleten şirketin tasfiyehanesi sene içinde Mısır petrolünden 167.919 ton ve ecnebi memleketlerden petrolden de 155.594 ton işlemiştir.

Şirket, başka mevcutlar bulmak maksadile; foraj müsaadesi almak için Mısır Hükümetile müzakereye girişmiştir.

Polonya:

Yukarı Silizyadaki mühim işletmeler devlete geçti

Yukarı Silizyadaki "Lora" ve "Kral" maden ocaklarının devlet tarafından satın alınması için

şirketlerle hükümet arasındaki anlaşma, neticelenmiş ve şöyle bir hal tarzı bulunmuştur:

Devlet, şirketlerdeki vergi alacakları yerine aksiyon kabul edecek ve şirketlerin bankalara olan borcunu da Almanyadaki resmî alacaklarıyla tesviye etmek suretile diğer aksiyonlara da tesahup edecektir.

Petrol istihsalı

Polonyanın 1936 ilk yarısında petrol istihsalı 255.720 tonu bulmaktadır. Bunun aylara düşen kısmı aşağıdaki şekildedir:

İkincikânun 44.420 ton, şubat 41.490 ton, mart 44.110 tonı nisan 41.820, mayıs 42.690, haziran 41.190 tondur.

İsveçle yapılan kömür mukavelesi

Polonya kömür müstahsilleri İsveç ithalâtçıları ile olan kömür mukavelelerini yenilemişlerdir. Bu mukavele müddeti içinde Polonya kömürleri İsveç ihtiyaçlarının % 47 sini kapatacaktır. Alâkadarların tahminine göre 1 haziran 1936 dan 31 eylül 1936 ya kadar Polonyadan İsvece ihraç edilecek kömür 3 milyon ton tutacaktır.

Romanya:

Petrol istihsalı

1936 ilk altı ayında Romanya ham petrol istihsalı 4.340.000 tonu bulmuştur. Aylık vasatı 723.333 tondur. İlk altı aylık ihracat 3.261.644 ton petrol ve müştekatıdır. Dahilî istihlâk ise 707.846 tondur. Romanya petrolünü ithal eden devletler arasında Almanya, İtalya ve İngiltere birinci sırada gelmektedir. Geçen altı ay içinde Almanyaya 553.417 ton ve İtalyaya 430.248 ton petrol ve müştekatı ihraç edilmiştir. Bu sene yapılan sondajın mecmu derinliği 163.000 metredir ve bunun 63.000 metresi devlet hesabına yapılmıştır.

Sovyetler Birliği:

115 senelik petrol istihsal tarihi yeraltı petrol ihtiyaçlarını tesbit heyetinin hesaplarına göre, Sovyetler Birliğinin petrol mevcudu 3 milyar tonu bul-

maktadır. Bu rezerveden muhtelif petrol mıntakalarına düşen miktarlar da şunlardır:

<i>Havzalar</i>	<i>Milyon ton</i>	<i>% nisbeti</i>
Bakú	1.725	59,8
Emba - Ural	640	22,2
Türkistan	250	8,3
Grosni	140	4,8
Maykop	80	2,8
İşimbay	60	2,1
Yekûn	2.895	100,0

Bu rezervin bugün işletilmeye başlanmış olanı 214 milyon tondur, ve bu miktar şimdiki istihsal programına göre 9 seneye kâfi gelmektedir.

3 milyar tonu yalnız % 50 si fennî bir katiyetle tesbit edilmiş olup % 50 si tahminidir. Son senelerde Bibi-Eybet, Pir Saat, Surahani, Sabunçi, Balahani civarlarında yeni petrol kaynakları keşfedilmiştir.

Nakil vasıta ve yollarının düzensizliği Ural-Emba kaynaklarında istihsalın inkişafına engel olmaktadır (1934 senesi ancak 300.000 ton).

Sovyetler Birliğinde 1821 den 1934 yılına kadar geçen 115 yıl içinde 446.919.300 ton petrol istihsal edilmiş olup bunun 182.892.900 tonu son on, on beş yıl içinde çıkarılmıştır. 1821 - 1862 senelerine kadar senede 3.800 tonu geçmeyen petrol istihracı yalnız geçen asrın yetmişinci senelerinde inkişaf etmeye başlamış ve 1871 senesinde 25.600 tona çıkmıştır. Elle kazılan petrol kuyularının vasatî derinliği 50 metre olmuştur. 1872 senesinde bu gibi petrol kuyularından 415 tane vardı.

Kullanılan sondaj usullerine gelince ekseriyeti rotari usulü teşkil etmektedir, ikinci olarak türbinli burgu usulü gelmektedir. Muhtelif senelerde yapılan sondajların mecmu derinlikleri:

1924	1925	1926	1927
11.947 m.	178.809	278.536	272.222
1928	1929	1930	1931
438.000	551.000	639.746	707.363
1932	1933	1934	1935
752.411	835.535	1.256.222	1.600.000

1935 senesinde sondaj kuyularının çoğalması neticesinde petrol istihali de artmıştır.

Bakü ve Grozni petrol havzalarından sonra Sovyetler Birliğinin en zengin petrol yatağı şimalden cenuba Buz Denizinden tâ Hazer Denize kadar uzanan Ural - Emba mıntakasındadır.

Dessor'da yapılan sondaj deliğinden 30 saat içersinde 17.000 ton petrol fıskırmış ve sonra yanmağa başlamıştır. Son senelerde yapılan taharri ve tetkiklerle bu havza petrolünün birinci devre mensup olduğunu, Türkistan petrol yataklarının petrolün buralardan muhaceret etmesile meydana geldiği tesbit edilmiştir. Emba petrol ihtiyatı Rus jeologları tarafından 700 milyon ton tahmin edilmektedir.

Yeraltı gazından istifade işi de son zamanlarda çok inkişaf etmiştir. Benzini ayrılan yer gazile Bakü ve civarı faydalanmaktadır.

1936 senesinde petrol endüstrisinin inkişafı ve teçhizatı için hükümet tarafından 1 milyar rublelik bir tahsisat kabul edilmiştir.

Sovyetler Birliği maden endüstrisindeki ilerlemeler

Son senelerdeki istatistikler Sovyetler Birliğinin maden (istihsalinde yaptığı büyük terakkiyi göz önüne koymuşlardır. 1911 senesine kadar memleketin yalnız % 10 na inhisar etmiş olan jeolojik tetkikler 850 fen heyetinin faaliyetile 1935 sonunda % 45 teşmil edilmiştir.

Devamlı ve metodlu sondajlar neticesinde birçok yeni maden mıntakaları bulunmuş ve işliyen madenlerdeki istihsal tarzları değişmiş ve istihsal miktarı da artmıştır.

Altın: Hükümet maden teşkilatındaki değişiklikler, altın madenlerini müstakil bir şube haline koymuş ve gayri merkezî bir idare sistemi kurarak bürokrasiyi ve yalnız görenekle ilme istinat etmeden yapılan işleri azaltmıştır, istihsalı artırmak için yeni tedbirler alınmıştır. Sondaj ve arama ameliyelerinde 100.000 kişi kullanılmış ve 400.000 kişi abatajlarda ve işletmelerde istihdam edilmiştir.

1936 da daha fazla altın istihsal etmek maksadile madenlerdeki mekanik vasıtaların ve amele adedinin artırılması kararlaştırılmıştır. Muhtelif yeniliklerle Orta Asyanın şark dağlarındaki ve Mongolistan hududu üzerindeki (Pamir, Salyugan, Saran) istihsaleri fazlalaştırılacaktır.

Baykal gölü şarkındaki Yablonovi dağlarında yüksek verimli birçok yataklar bulunmuştur. Mançu hududu yakınında «bulunan Balay altın madenindeki (granit içinde bulunan kalsit ile beraber çdk zengin altınlı kuartztan mürekkep ince damarlar) istihsal 1934 te 4 ilâ 5 ton iken 1935 te iki misline çıkmıştır, 1936 da da artacağı ümit edilmektedir.

Balay'ın şimalinde Yablonovi dağlarındaki altın, gümüş, bakır, kurşun ve arsenik istihsal eden Darasun madenleri "dykes diorite, aplite, grandiorite ve pegmatite ihtiva eden granit batholite"i için bulunan altınlı kuartz damarlarından mürekkeptir. Bu madenlere lâzım olan enerji büyük bir elektrik santrali vasıtasile temin edilmekte ve cevherler flotasyonla teksif edilmektedir.

Bakır: Rusyada bu maden 5 mıntakada istihsal edilmektedir:

1 — Kazakistanın merkez kısmındaki Cezkac-gani'de:

Araştırmalar ve sondajlar buralarda 3.250.000 tonluk bir rezervin mevcudiyetini ortaya çıkarmışlardır. Verimi % 3,5 bulunan cevherler adese halinde orta karbonifer teşekkülüne ait bakırlı gre içinde bulunur. Cevherler 68 km.lük bir demiryolu vasıtasile Korsatpi'ye nakledilir ve orada flotasyon yolu ile teksif edildikten sonra eritilir.

2 — Balkaş gölü yakınındaki araştırmalar burada, 2.600.000 ton bakır ihtiva ettiği tahmin edilen bir bakırlı porfir yatağı keşfile neticelenmiştir. Geçen ikincikânunda bitirilen yeni bir demiryolu bu yatağın yakınına kadar sokulmaktadır.

3 — Taşkent yakınındaki Almalıkta Öğren nehri kıyılarında, son beş sene içindeki araştırmalar neticesinde 3 milyon tonluk bir bakır mevcudu olduğu kanaatine varılmıştır.

4 — Volganın orta havalisindeki BHava'da yeni ve mühim bakır zuhuratı tesbit edilmiştir. Burada 1938 den evvel işletilmeğe geçilemeyecektir.

5 — Kafkasyadan Ogarak yatağının 800.000 ton bakır ve 25.000 ton molibden ihtiva ettiği anlaşılmıştır.

Rusyanın hali hazırda en fazla bakır istihsal yerleri Ural ve Kafkasyadır. İstihsal yekûnu 1935 te 75.000 ton idi, 1937 nihayetinde de (ikinci beş senelik plânın ikinci senesi) 200.000 tonu bulacaktır. Uzak yerlerdeki yataklar için yapılan demiryolları ve yapılacak mekanik teçhizat, şimdiye kadar

17.500.000 ton bakır ihtiyatı tesbit edilen» yerlerin işletmesini kolaylaştıracaktır.

Kurşun: Kurşun istihali 1933 te 15.000 ton 1934 te 29.954 ve 1935 te de 40.000 ton idi.

Cevherin en büyük kısmı Türkistanın şimali garbisindeki Kara-Tau dağlarında bulunan Açesai ve Kara-Kan-Sai madenlerinden gelmektedir. Serü-zit (cerusite) yataklarının vasatı kurşun verimi % 15 dir. Yeni bir demiryolu madeni Çinkent'e taşınmaktadır.

Rusyanın en mühim kurşun zuhuratı Altay dağlarının garp kısmındaki Ridder yataklarıdır. Kuvvei muharrike, muamele ve izabe fabrikalarının inşası üzerine istihsalin önümüzdeki iki sene içinde mahsûs bir derecede artacağı muhakkaktır.

Şarkî Siberyada müteaddit kurşun yatakları keşfedilmiştir; fakat bu mıntakalardaki istihsal yalnız Vladivostok'un şimali şarkisindeki Tetyukl madenlerinde yapılmaktadır.

Kurşun istihali ihtiyaca kâfi gelmemektedir, bunun için Rusya 1935 te 25.156 ton ithal etmiştir; 1934 teki ithalât 18.729 ton idi.

Çinko: Çinko istihsalinde son dört sene içinde mühim inkişaf vardır. 1935 için tahmin edilmiş olan istihsal miktarı 23 birincikânunda 53.805 tonla tahakkuk etmişti; 1934 teki istihsal 27.055 ton idi. Çinko ithalâtı 1934 senesinde 4.317 ton iken 1935 senesinin 11 ayı içindeki miktar yalnız 1474 ton tutmuştur.

Nikel, kalay: Ural'da Kola yarımadasında ve Noril'de (Şimalî Siberya) nikel yatakları keşfedilmiştir. Nikel istihali çok mahduttur; madenler tanzim edilmektedir.

Transbaykal mıntakasında az miktarlarda kalay istihsal edilmektedir.

Netice itibarile Sovyetler Birliğindeki maden sanayiinin 1927 denberi nazarî ve amelî sahalarda büyük bir inkişaf gösterdiği muhakkaktır.

Şili:

1935 yılında başlıca madenlerin durumu

Maden istihsalleri, ancak son zamanlarda resmî istatistiklerle tesbit edilebilmiştir. Bu malûmata göre, Şilinin bakır, kömür ve gümüş istihsal

1934 dekinden oldukça fazladır. Güherçile istihsalinde de % 11,8 artış kaydedilmektedir. 1934 ve 1935 senelerinde Silideki başlıca maden istihsallerini aşağıdaki tabloda mukayese edebiliriz:

<i>Başlıca maden</i>		1935	1934
Saf bakır	Ton	260.000	248.000
Demir cevheri	„	849.000	973.000
Kömür	„	1.900.000	1.808.000
Altın	Kg.	8.200	7.400
Gümüş	„	40.900	32.700

Tunus:

Petrol araştırmaları

Bizert'ten haber verildiğine göre, "Kebir" civarında yapılan sondajın 827 metresinde gaz fevran etmiştir. Bu vaziyet üzerine lâzımgelen tertibatı almak için mühendisler hemen sondaj mahalline gitmişlerdir.

Diğer maden faaliyetleri

Tunus 1936 ilk üç ayı zarfında 381.500 ton fosfat istihsal etmiş ve 442.500 ton ihraç etmiştir. 1935 senesi umum istihsal 1.500.000 ton ve ihracatı da 1.494.000 ton idi.

Diğer madenlerdeki vaziyet te tekâmül halindedir.

Bu senenin ilk üç ayındaki demir cevheri istihsal 163.000 tonu bulmuştur; 1935 in umum istihsal 503.000 ton idi.

Kurşun istihsal 1935 senesindeki 7.922 tona mukabil 1936 senesi ilk üç ayında 4.295 tonu bulmuştur.

Çinkoya gelince, geçen senedeki 400 tonluk umum istihsale mukabil bu senenin ilk üç ayındaki istihsal 261 ton olmuştur.

Yugoslavya:

Demir ve kömür kartelleri

Yugoslavyada demir ocakları işleten dört büyük şirket, fiat ve sevkiyatı tanzim için bir kartel vücade getirmişler ve Belgradda bir "Muvazene Bürosu" açmışlardır.

Beş başlıca kömür müstahsili şirket te bir kömür karteli kurmuşlar ve Zagreb'deki "Kömür Madenciler ittihadı" teşekkülünü de içlerine almışlardır.

Bakır cevherine rağbet

Yugoslavya Bor bakır madenlerinde hummalı bir faaliyet vardır. Bakır cevherleri, daha çıkmadan satılmaktadır. 1936 senesi plânına göre, istihsal edilmesi takarrür eden miktarın hepsi şimdiden muhtelif Avrupa sanayi merkezlerince satın alınmış bulunmaktadır.

Bor bakır madenlerinde altın aranması

Yugoslavya Başbakanı ve alâkadar vekiller, Bor bakır madenlerinde tetkikat yapmışlar ve bilhassa devletin altın ihtiyacını çoğaltmağa yarıyacağı umulan altın ayırma işini gözden geçirmişlerdir. Buradan çıkarılan bakır cevherlerinin ihtiva ettiği altın evvelce mahallinde ayrılmamakta, altın ihtiva eden bakır cevheri halinde harice sevkedilmekte idi. Son senelerde asrî vasıtalarla teçhiz edilen bu maddede bu defa bir de bakır ve altını ayıran tesisat ilâve edilmiştir.

Bor bakır madenlerinde senelik bakır istihsalı 50.000 tonu geçmektedir. 1904 senesinde 5,5 milyon altın frank sermaye ile başlayan işletme, son yıllarda, 40 milyon franga çıkan bir sermaye ile büyük bir inkişaf göstermiştir. Müessese, % 100 kâr getirmektedir.

Yeniden 40.000.000 dinara malolacak bir tasfiyehane inşasına başlanmıştır. Bu tasfiyehanede şimdilik 12.000 ve ilerde ilâve inşaatla 20.000 ton elektrolitik bakır istihsal edilebilecektir.

Elektrolitik bakır ihtiyatı

Hükümet, Bor bakır madenlerini işleten şirketten küçük antant devletlerinin bakır ihtiyacını karşılamak üzere çıkardığı cevherlerin hepsinin ihraç edilmemesini, bir miktar ihtiyat bakır stokunun her zaman için elde bulundurulmasını istemiştir. Geçen yıl 39.000 ton saf bakır ihtiva eden 64.550 tonluk cevher ihracatı yapan bu maden, bu yılın ilk dört ayında yalnız Almanyaya 6.000 ton stok etmiş ;iken bu aylarda ihracatını pek fazla temdit etmiş ve cevherlerini küçük antant devletlerinin

elektrolitik bakır ihtiyacını karşılamak için ithal etmeğe başlamıştır.

Yunanistan:

Kömür piyasası

Yunanistanda kömür veren devletler arasında son senelerde Sovyetler Birliği birinci mevkii tutmaktadır. 1932 senesindenberi Yunanistana giren kömürün % 47, 1935 te ise % 34 ü Sovyetler Birliğinden alınmıştır, ikinci olarak Almanya gelmekte ve ithalâtın % 26 sını temin etmektedir. Son zamanlarda imza edilen Alman - Yunan anlaşmasından sonra Alman sevkiyatının daha fazla artacağı şüphesizdir. Çünkü 1933 senesinde Almanyaya ithal edilen kömür miktarını yalnız % 4, 1934 te yalnız % 5 ini ve 1935 te ancak % 11 ini Almanya vermişti, ingiliz kömür ithalât hissesi 1935 senesinde % 23 ü bulmuştur. 1933 senesinde yalnız % 14 idi.

Türkiyenin Yunanistana kömür ihracatı son senelerde azalmaktadır. 1933 senesinde bu ihracat Yunanistana ithal edilen umum miktarın % 21 ini tuttuğu halde 1935 senesinde yalnız % 9 undan ibaret kalmıştır.

Yunanistandaki son dört senedeki kömür ithalâtı ve umum miktarın devletler arasındaki taksimatı aşağıdaki tablodan görülmektedir.

<i>Başlıca memleketler</i>	<i>1932</i>	<i>1933</i>	<i>1934</i>	<i>1935</i>
Sovyetler B.	347.000	291.000	317.000	250.000
Almanya	66.000	30.000	80.000	192.000
ingiltere	221.000	86.000	158.000	173.000
Türkiye	99.000	128.000	129.000	68.000
Polonya	—	—	48.000	55.000
Hollanda	—	—	19.000	3.000
Sair devletler	2.000	61.000	6.000	3.000
Yekûn	734.000	596.000	756.000	744.000

Yunanistana kok ithal eden devletler arasında Almanya birinci sırada gelmekte ve genel miktarın % 57. sini vermektedir. Polonya ile ingiltere de Yunanistana kok ithal eden devletlerin başlıcalarındandır. Son senede Yunanistan kok ithalâtı 63.000 ton kadardır.

Yunanistanın linyit istihsaline gelince: memleket topraklarında 20 ye yakın linyit madeni çalışmaktadır. Son senelerin vasati linyit istihsali:

1925 te 142.000; 1926 da 153,000; 1927 de 143.000; 1928 de 121.000; 1929 da 157.000; 1930 da 130.000; 1931 de 105.000; 1932 de 138.000; 1933 de 99.000 ve 1934 te 104.000 olmuştur.

Madencilik hareketleri

Yunan resmî haberlerine göre, Yunan Trakya'sındaki bakır madenlerindeki istihsali çoğaltmak için hükümetle İngiliz sermayedarları arasında bir uzlaşma imza edilmiş bulunmaktadır. Yeni işletme için konacak sermaye 250.000 İngiliz lirasıdır. Alü-

minyum ve çinko ihraç ve imali için de ecnebi firmalar tarafından yapılan teklifler hükümetçe tetkik edilmektedir.

ithalât üzerine konulan yeni tahdidat

Gelecek altı ay için Yunanistan ithalât güvta'sında yüzde 30 ile yüzde 60 arasında takyidat yapılacağı bildirilmektedir. Bu takyidat, Almanyadan başka, bütün diğer memleketlere şamildir. Yunanistan, Almanyadaki bloke kredisini azaltmak maksadile, Almanyadan yapılacak ithalâtın, takyide tâbi tutulmaksızın, Yunanistana girmesine müsaade etmektedir.